

Василь СОКІЛ

НЕВІДОМИЙ ПЕРІОД ДУШПАСТИРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІТРАТА ОЛЕКСІЯ БАЗЮКА

Розглядаються штрихи про життя і діяльність мітрата О. Базюка. На основі архівних джерел, матеріалів з особової справи священника подано об'єктивні його біографічні відомості. За метричними записами церковних книг с. Волосянки, які вів О. Базюк упродовж 1945—1948 рр., уперше представлено цей відтинок його праці на парохії. Звернена увага на повноту та вичерпність інформації про парафіян, навіть про загиблих у часи боротьби УПА. Встановлено час і місце поховання отця.

Ключові слова: особова справа, метричні записи, мітрат, посах.

© В. СОКІЛ, 2015

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 5 (125), 2015

Важливе місце в духовному житті українців посів видатний церковний діяч, священник Олексій Базюк. Він був не просто звичайним служителем релігійного культу, а й отримав за самовіддану працю вищий духовний сан християнської церкви — мітрата, що відзначався позолоченим головним убором. Йому довелося виконувати функцію вікарія (помічника єпископа) в Боснії та Герцоговині, крилошанина (служителя) митрополичої капітули (духовної колегії) у Львові. Про його життя та душпастирську діяльність ще не створено цілісного портрета. У цій статті акцентується лише на окремих сторінках, уперше вводяться в науковий обіг архівні матеріали, передусім ті, що стосуються останнього періоду біографії отця, про який досі не йшлося в літературі.

Згідно з енциклопедичними відомостями та даними шематизмів, О. Базюк народився 20 березня 1873 р. у с. Добрянах Стрийського повіту на Львівщині. Після закінчення Стрийської гімназії він навчався на теологічному факультеті Львівського університету, відтак у Римі та Відні. 9 квітня 1898 р. висвячений на священника. Далі праця на душпастирській ниві: адміністратор у с. Підмихайля на Калушчині (1902—1906); адміністратор у с. Щирець біля Львова (1903—1904); адміністратор у с. Ясницька на Городоччині (1906—1907), Грабівці на Калушчині (1907—1909). 1914—1923 рр. він адміністратор і парох церков для українських греко-католиків у Боснії та Герцоговині: Бая Лука (1914—1917), Казарац (1917—1919). У 1927—1944 рр. — крилошанин митрополичої консисторії у Львові [6, с. 23; 4, с. 30]. В особовій справі мітрата О. Базюка, яка зберігається у Центральному державному історичному архіві у Львові, виявлено анкету, яку він заповнив у 1933 році. Оскільки вона ще не була оприлюднена, наведемо її в повному обсязі з метою конкретизації окремих життєписних відомостей та займаних посад.

ЕВІДЕНЦІЙНИЙ ЛИСТОК

Імя і назвисько, становисько: о. Мітрат БА-
ЗЮК Олексій, Львів

Рік уродження: 26. березня 1873, Добряни,
пов[іт] Стрий

Рік зложення матури: 1894, Стрий

Де покінчив богословські студії: 1899, Рим;
1902, Відень

Рік рукоположення: 1898, Рим

Рік зложення конкурсового іспиту: [не вказано]

Олекса Базюк

Рік відбутих реколекцій і де? В останні часи 1931. у Дух[овній] Сем[інарії] у Львові (10 дн[ів]).

З ким жонатий? Безженний

Кілько дітей, їх вік і чим вони є? [немає запису]

Які займав посади? Сотр[удник] у Відни 1900—1903, сотр[удник] у Підмихайлю 1902—1906, а відтак завід[атель] Ясницьк до 13.IX.1907, завід[атель] Грабівки до 17. XII.1908, на місіях у Німеччині до 1914., Ап[остольський] Амін[істратор] Гр[еко] кат[олицьких] Українців в Босні й Герцег[овині] від 9.X.1914—1925, Еп[архіальний] Вікарій для Босні й Герц[оговини] до кінця 1926., від 1.I.1927. Крилош[анин] Митроп[оличої] Капітули у Львові.

Кілько годин тижнево релігії? [немає запису]

Які передплачує часописи? [не зазначено]

До яких належить Товариств? Просвіта, Рідна Школа, Н[аукове] Т[овариство] ім. Шевченка

Які одержав до тепер похвали і відзначення? Від Митроп[оличого] Ордин[аріату] 1913, а від Ап[остольського] Прест[олу] Домове Прелатство і Ап[остольське] Пронотарство.

Які одержав нагани? Не одержав жадних.

У Львові дня 16. липня 1933. О. Базюк

[3, арк. 10, 11]

Д. Блажейовський, простеживши шематизми, встановив, що О. Базюк перебував упродовж 1941—1944 рр. в на парафії у с. Чесники на Рогатинщині. Однак тут треба внести уточнення щодо вступу на цю парафію. У згаданій особовій справі священника вдалося виявити його звернення до українського греко-католицького митрополичого ординаріату у Львові від 14 січня 1944 р.: «О. Мітрат Олекса Базюк, Кри[лошанин] М[етрополичої] Кап[ітули] у Львові, а від 5.XI.1939 завідатель парохії в Чесниках Рогатинського Дек[анату], просить о 2 місячну відпустку ради порятунку здоров'я на підставі лікарської посвідки з датума в Станіславі дня 21.XII.1943» [3, арк. 5]. В останній, яка теж знаходиться у справі, виданій німецькою мовою, говориться, що О. Базюкові необхідне лікування на бронхіальну астму та операцію зубів [3, арк. 4]. Таку відпустку йому було надано з 22 січня 1944 року. Отже, мітрат перебував у Чесниках не з 1941, а з 5 листопада 1939 року. Очевидно, після лікування він уже недовго перебував на тій парафії. Завершення публікації шематизмів у 1944 р. спричинило появу інформації про те, що О. Базюк помер 1944 року [4, с. 30]. Ця дата поширилась у деяких інших виданнях. Лише недавно з'явилась точна дата смерті душпастиря — 12 червня 1952 р. [6, с. 23], але без зазначення місця смерті та поховання. Вперше анонсовано останній період життя і діяльності мітрата у моїй статті про священничу родину Реваковичів у Волосянці [5, с. 683]. Тут розглянемо питання ширше, наскільки дозволяє джерельна база.

На сьогодні поки що не виявлено грамоти про призначення О. Базюка на парафію у Волосянці. Основний документ, який дає підстави говорити про трирічне перебування мітрата на цій парафії — окрема метрикальна книга, яку він вів упродовж 1945—1948 рр., і зберігається в місцевому церковному архіві [2, 26 арк.]. Для записів парох використав книгу обліку книжкових видань, де вказувались том, число, наклад, місце і рік видання, розмір, число сторінок, ціна тощо. Через ці графи вписувалась необхідна інформація, яку ретельно вів священник, — про народження й хрещення, шлюб та смерть парафіян (паралельно він вносив скупку інформацію про народження та смерть і в стару метрикальну книгу). Цілісно збережені записи в новій книзі поки що дають підстави вважати, що О. Базюк прибув у село влітку 1945 р., а з серпня того ж року почав системно

вписувати відомості про парафіян. З книги видно, що мітрат з 1 по 10 листопада 1945 р. короткотерміново відлучався з парафії, а священнику місію виконував парох із Хащовані Антон Косар. Останній переслужував також наприкінці червня — на початку липня 1946 року. А з 6 по 16 березня 1947 р. є записи колишнього сотрудника у Волосянці Миколи Дичковського (хрещення Анастасії Телечкун, Євдокії Іванів, Марії Маланинець, Дмитра Луцика та ін.). Останній запис О. Базюка, виявлений у книзі, — 13 січня 1946 р. (хрещення Анни Губаль).

Нижче наведу деякі фіксації для розуміння історії родин, села загалом. З іншого боку, вони дають можливість збагнути об'єктивність інформації, її повноту, яку намагався задокументувати О. Базюк не тільки для церкви, а й для нащадків парафіян.

I. НАРОДЖЕННЯ. ХРЕЩЕННЯ

1) 8 серпня нар[одився], охрещ[ений] 28 серпня 1945; Коник Василь — хлопець законний. Б[ать]ко — Коник Федір, син Луки і Гафи. Мати — Єва, з роду Грищів, д[очка] Петра і Марії. Куми: 1. Микола Рошкович. 2. Параця, ж[она] Олекси Павлишинець. Гр[еко]-кат[олики] — земледільці у Волосянці. Охр[естив] О. Базюк Олекса, завіда[тель] [2, арк. 1].

2) Р[одилися] 18, охр[ещені] 22 лютого 1946. Близнюки. Михайло, Іван Король. Б[ать]ко: Василь Король, син Авксентія і Анни з р[оду] Луцик. М[ати]: Агафія Матіїв, д[очка] Миколи і Анастасії Лесів з Рожанки Нижн[ьої]. Куми: Гриць Зинич, Гафа, ж[она] Івана Луцик; Пафнутій Білинець, Настася, ж[она] Михайла Луцик. Охр[естив] Мітрат о. Олекса Базюк, завід[атель], [2, арк. 5].

3) Волосянка, ч[исло] д[ому] 250. Родж[ена] 19. серпня 1947. Охр[ещена] і Миропомазана дня 31. серпня 1947. Гузар Ярослава (Славка), дівчина, законна. Б[ать]ко: Гузар Іван, син Миколи і Марії з р[оду] Нечай. Мати: Юхименко Надія, д[очка] Василева і Лідії з р[оду] Баєнко. Свідок: Александер Юхименко. Куми: 1. Максимович Михайло, с[ин] Дмитра. 2. Нелашій Стефанія, жена Филипа (з роду Крук). Охрестив і Миропомазав о. Олекса Базюк, завіда[тель] парохії [2, арк. 13].

4) Роджена 30.IX.1946. Анна Губаль — дівчина — цивільн[а] законна. Б[ать]ко: Федір Губаль — син Василя і Євки Мاستило (роджений 2.V.1923). М[ати]: Параскевія Ольшанецька —

Пам'ятник на могилі О. Базюка у Лавочному Сколівському р-ну Львівської обл.

д[очка] Івана і Розалії Кулик, роджена в Ляховичах подорожних. 1925. Район Журавно. Дітина роджена в Красноярському краю. Район Совітський в селі Слізнява. Крещена і Миропомазана дня 13. січня 1948. Куми: 1. Ілля Губаль, с[ин] Іллі — з Волосянки. 2. Настася, ж[она] Івана Шишака — з Вол[осянки]. Охрестив і миропомазав о. Олекса Базюк, завіда[тель] [2, арк. 14].

II. ШЛЮБ («Протоколи передвінчальні»)

1) Волосянка, дня 29. вересня 1945.

Жених Петро Ріжнів, хлібороб — син Марії з роду Безеги — нар[одився] у Волосянці під ч[ислом] д[ому] 230, а від двох літ замешканий у Волосянці

Мітра О. Базюка. Зберігається у Волосянській церкві

Посох О. Базюка. Зберігається у Волосянській церкві

у новій хаті — без числа — стану вільного, гр[еко] кат[олик] — заявляє, що намірений вінчатися з дівчиною Анною Добровольська — яка не є з ним ані споріднена, ані повінчана — се все зізнано при свідках Василю Сокол, ч[исло] д[ому] 271, з Волосянки. Наречена Анна Добровольська — донька бл[аженої] п[ам'яті] Івана і живучої — при протоколі Настасі з роду Мичко — народжена у Волосянці дня 2. березня 1926 р. під ч[ислом] д[ому] 225

і там замешкала — дівчина гр[еко] к[атоличка] заявляє при свідках Василю Сокол і Василю Коруд і при матери своєї, що бажає повінчатися з Петром Ріжнів, з котрим не є ні споріднена ні повінчана у Волосянці, дня 29. вересня 1945. Протокол списав завідатель парохії Волосянки о. Олекса Базюк. Мітрат. Протокол підписали женихи і оба свідки. Оповіді: I-ша в неділю дня 30. вересня 1945. II-га в неділю дня 7. жовтня 1945. III-та в неділю дня 14. жовтня 1945 (Покров Пресв[ятої] Богородиці). Вінчани дня 18. жовтня 1945. Свідки Федір Лелів, Федір Маланинець, Іван Паруна, учитель. Вінчав о. Олекса Базюк, завідатель [2, арк. 15].

2) Протокол передвесільний, списаний дня 20. IX.1946.

Жених: Сокол Гриць, син Гриця і Анни з роду Зинич — р[оджений] 3 травня 1921 р. під ч[ислом] д[ому] 173, а замешканий під ч[ислом] д[ому] 259, вдовець по бл[аженої] п[ам'яті] Настасі Ріжнів — гр[еко] кат[олик]. Невіста: Ріжнів Анна — д[очка] бл[аженої] п[ам'яті] Івана і Гафи Ружилович, р[оджена] 23 лютого 1927 в Волосянці під ч[ислом] д[ому] 35. Стану вільного, гр[еко] кат[оличка]. Між собою посвоячені (offines), бажання по одержанні розрешення повінчатися. Підписи женихів: Сокол Гриць, Анна Ріжнів. Підписи свідків: Галадій Михайло, Ріжнів Петро.

Протокол списав о. Олекса Базюк, завідатель парохії. Оповіді: I-ша дня 21 вересня 1946. II-га дня 23. вересня 1946. III-та дня 27. вересня 1946. Розрішені від перепони повинництва в другім степені бічної лінії. Сокол Гриць, Ріжнів Анна. Вінчани дня 7. листопада 1946. Свідки: Галадій Михайло, Лелів Микола. Звінчав о. Олекса Базюк, завідатель парохії [2, арк. 21 звор.]

III. СМЕРТЬ

1) + 10 вересня, похорон[ений] 12 вересня 1945. Паруна Микола Іванович — син Івана і Анни з роду Буряник — бувший учитель в Ялинковатім (ур[оджений] 16.X.1925). 19 літ, 10 місяців. Погинув в наступові катастрофи автомашини в Славську — вертаючи від батьків до шкіл — в Стрию на курс на шкільних феріях. Похоронив О. Базюк Олекса, завідатель [2, арк. 22 звор.]

2) + 7.X., похор[онений] 9.X.1945. Василь Кони́к — син Василя і Параді Телечкун, селян з Во-

лосянки — стану вільний. Нар[оджений] 5 травня 1921 р[оку] (літ 24 і 6 місяців — застрілений невідомими), похоронений без участі священника [2, 22 звор.]

3) Волосянка, ч[исло] д[ому] 37. + 5.VI, похор[онений] 6.VI.1946. Іван Рошкович — муж Анни з роду Коник (р[оджений] 20.I.1920), літ 26 і 5 місяців — убитий. Похоронив о. Олекса Базюк, завідатель парохії [2, арк. 26].

4) Волосянка, ч[исло] д[ому] 37. + 17.VII, похор[онений] 18.VII.1946. Федір Рошкович — муж Настасі з роду Ріжнів (р[оджений] 2.4.1889) — убитий. Похоронив о. Олекса Базюк, завідатель парохії [2, арк. 26].

5) Василь Рошкович, народжений 14 лютого 1924, помер 21 листопада 1945, погіб від гранати в Славську [1, арк. 37].

5) Іван Ріжнів, народжений 11 січня 1897, помер 9 вересня 1945. Смерть нагла від крісових куль [1, арк. 35 звор].

6) Андрій Сідорчак, народжений 22 липня 1910, помер 1947. Убитий більшовиками [1, арк. 140].

Як видно, священник подав відомості про жителів з різних життєвих етапів — народження, шлюбу, смерті. З них проглядаються людські долі. Вони мені доволі близькі, оскільки це долі моїх земляків, часто й родичів. Так, скажімо, охрещена 13 січня 1948 р. в понад півторарічному віці Анна Губань — моя троюрідна сестра по материній лінії. Вона народилася в Красноярському краї, куди була вивезена велика родина Губалів, — прадід Василь (1877—1942, помер у с. Слізнява), прабаба Ганна (1879—1941, померла теж у с. Слізнява), баба Параска, дід Василь, його брат Федір, сестра Ганна, моя мама Анастасія, її брат Михайло та інші. Причина вивезення в Сибір — зв'язок мого діда Василя Губалія із Закарпатською Україною та Августином Волошином. Отже, мітрат О. Базюк зафіксував унікальний фрагмент з цієї непростой історії.

Ще про деякі родинні зв'язки, що є в метричних записах: 1) «передвінчальний протокол» Петра Ріжніва з Анною Добровольською (це дядько («вуйко») моєї матері); 2) «протокол передвесільний» Гриця Сокола з Анною Ріжнів («Гриць» — двоюрідний брат мого батька). О. Базюк намагався зафіксувати також обставини та причини смерті людей, передусім загиблих під час визвольної бороть-

би 1940-х років, серед яких значиться і брат баби Параски Андрій Сідорчак («убитий більшовиками»). Було б добре опублікувати ці записи в повному обсязі, адже це маловідома сторінка з життя та діяльності мітрата О. Базюка — українця, самовідданого душпастиря й патріота.

Очевидно, так склалося, що священник змушений був з невстановлених поки що обставин покинути парафію у Волосянці та перебраться до сусіднього села Лавочне. Там він закінчив свій земний шлях 12 червня 1952 року. Така дата викарбувана на пам'ятнику, встановленому на могилі, що знаходиться неподалік місцевої церкви. Важко сказати, чи уціліли якісь документи про перебування О. Базюка в Лавочному, оскільки стара дерев'яна церква недавно згоріла.

Однак збереглися досі у Волосянській церкві деякі символічні речі, що належали мітратові. Мені вдалося віднайти переховувану мітру О. Базюка — нагороду вищого священнослужителя. Вона в доброму стані, з чіткими зображеннями чотирьох євангелістів. Між ними орнаментні смужки, внизу стрічка-обруч, а зверху — сяючий металевий хрест. Крім того, виявлено посох — відзнаку духовного сану мітрата. Вона досить довга, сягає рівня людського зросту. Верхня частина злегка декорована, а наверх у вигляді двох вужів, де в центрі залишається хрест. Ці знаки-символи, свідчать про священничу діяльність О. Базюка у Волосянці в такий складний історичний період, який ще належить скрупульозно вивчати.

1. Метрикальна книга с. Волосянки (початок XIX — середина XX ст.). [Рукопис] // Парохіальний архів села Волосянки. — 260 арк. (зберігається у місцевій церкві).
2. Метрикальна книга с. Волосянки (1945—1948). [Рукопис] // Парохіальний архів села Волосянки. — 26 арк. (зберігається у місцевій церкві).
3. Особова справа мітрата Базюка Олексія. [Рукописи] // Центральний державний історичний архів України у Львові. — Ф. 201 (Греко-католицька митрополічна консисторія). — Оп. 1в. — Од. зб. 12. — 12 арк.
4. Блажейовський Д. Історичний шематизм Львівської Архієпархії (1832—1944) / Д. Блажейовський. — Львів, 2004. — Т. 2. Духовенство і Релігійні згуртування. — 570 с.
5. Сокол В. Священнича родина Реваковичів у Волосянці / В. Сокол // Народознавчі зошити. — 2014. — № 4. — С. 669—686.
6. Старик І. Базюк Олекса / І. Старик // Стрийщина: історія в іменах. — Стрий : Цедрик, 2012. — С. 23.

Vasyl Sokil

THE UNKNOWN PERIOD
OF PASTORAL ACTIVITY
OF MITRAT OLEKSIY BAZYUK

The occasions from life and work of mitrat O. Bazyuk are reviewed. The objective biographical information, based on archival sources and materials from the personal file of the priest, is presented. Due to the metric church books with entries of Volosyanka village, which were led by O. Bazyuk during the 1945—1948 biennium., this segment of his work in the parish is firstly presented. Attention is paid to the completeness and exhaustive information about the congregation, even of those killed in combat during the UPA period. Time and place of priest's burial is investigated.

Keywords: personal record, metric records, mitra, posokh.

Василь Сокил

НЕИЗВЕСТНЫЙ ПЕРИОД
ДУШПАСТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
МИТРАТА ОЛЕКСИЯ БАЗЮКА

Рассматриваются штрихи о жизни и деятельности митрата О. Базюка. Исходя из архивных источников, материалов личного дела священника представлено его объективные биографические ведомости. По метрическим записям церковных книг с. Волосянка, которые вёл О. Базюк на протяжении 1945—1948 гг., впервые представлено этот промежуток его работы в приходе. Обращено внимание на полноту и исчерпаемость информации о прихожанах, даже погибших во время борьбы УПА. Установлено время и место захоронения священника.

Ключевые слова: личное дело, метрические записи, митрат, посох.